

Perehdytä

taidolla **ja** *tunteella*

Selkokieltä työelämän tilanteissa

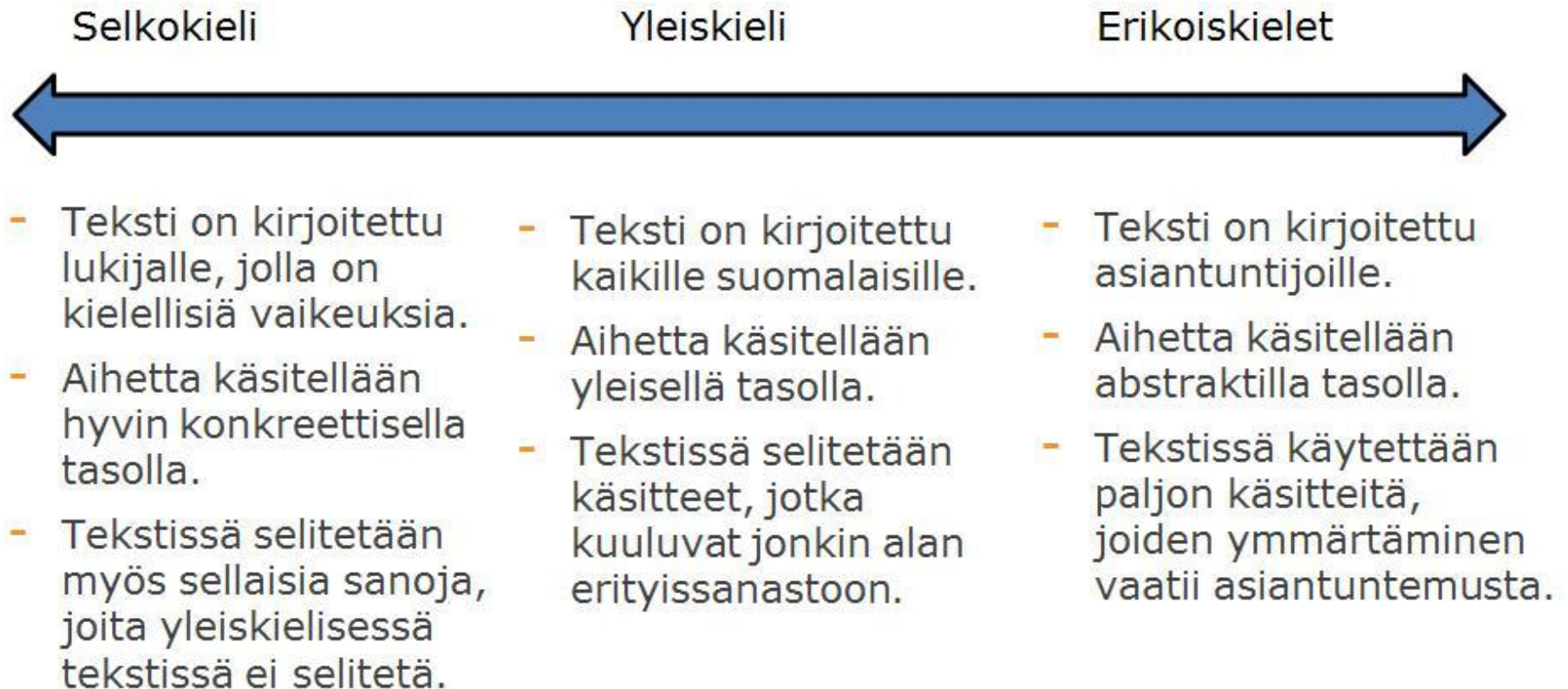
Katsotaan

a) selkokielen piirteitä ja b) miten viestiä selkokielellä.

Harjoitellaan

a) selkoviestimistä puheessa ja b) vertaillaan ja muokataan tekstiä.

...siis mitä selkokieli ylipäätään on?

Kuka selkokieltä tarvitsee?

Selkokielen kohderyhmiin kuuluu Suomessa noin 650 000–750 000 henkilöä (11–14 % väestöstä). Lisäystä vuoden 2014 tarvearvioon on noin 100 000 henkilöä.

Tarvearvion pohjana ovat olleet erilaiset tilastotiedot mm. erityisoppilaiden ja eri vammaisryhmien koosta. Myös kansainväliset vertailutiedot ja lukutaitotutkimukset on huomioitu.

Lähde: <https://selkokeskus.fi/>

SELKOKIELEN
TARVITSIJOITA

650 000

=

ASUKKAITA
HELSINGISSÄ

650 000

USEAMPI KUIN JOKA 10. SUOMALAINEN TARVITSEE SELKOKIELTÄ

Selkokielen tarve vaihtelee eri ikäkausina:

- lapset ja nuoret 8–12 %
- **työikäiset 6–10 %**
- yli 65-vuotiaat yli 15–20 %

Ote kunnan tiedotteesta

Yleiskielinen teksti:

Kuntayhtymän kotihoitokeskuksen hoitohenkilökunta tukee monella tavoin kotiaskareissa sekä antaa hoiva-, perushoito- ja sairaanhoitopalveluja sekä tukee hyvinvoinnin ylläpitämisessä muuttuvissakin olosuhteissa.

Sama teksti selkokielellä:

*Kotihoitokeskuksen hoitajat
auttavat asiakasta kotitöissä.
He huolehtivat myös asiakkaan hoidosta.
He auttavat häntä pitämään huolta
terveydestään myös silloin, kun elämäntilanne
muuttuu.*

(Selkokeskus)

Selkokielen piirteitä

Selkokielen piirteet

Sisältö on sama, mutta teksti lyhyempi.

Rakenteet ovat helpommat.

Sanavalinnat ovat konkreettisia.

Ulkoasu on helppolukuinen.

Huom.! Selkokielen mittari, jolla asiantuntijat voivat arvioida, onko jokin teksti selkokieltä vai ei.

<https://selkokeskus.fi/selkokieli/selkokielen-mittari/>

Miten tulla ymmärretyksi?

10 vinkkiä selkokielen puhumiseen

1

Kuuntele viestiä.

Mieti, mitä puhekumppanisi haluaa sanoa.
Viesti voi olla tärkeä, vaikka kielitaitoa olisi vasta vähän.

2

Anna aikaa.

Älä täytä hiljaista hetkeä puheellasi, vaan anna puhekumppanillesi aikaa muotoilla asia rauhassa suomeksi.
Keskustelu voi edetä hitaammin kuin kahden äidinkielenään suomea puhuvan kesken.

3

Käytä tavallisia ja konkreettisia sanoja.

Suosi arkipuheessa yleisiä sanoja.
Puhu esimerkiksi kaupasta, älä liikkeestä.
Vältä murre sanoja ja slangia, jos et ole varma, ymmärtääkö puhekumppanisi niitä.

4

Käytä helppoja kielen rakenteita.

Suosi arkipuheessa tavallisia kielen rakenteita.
Sano: Sopimus, jonka työnantaja allekirjoittaa.
Älä sano: Työnantajan allekirjoittama sopimus.
Vältä rakenteita, joita käytetään puheessa harvoin.

5

Puhu luonnollista puhekieltä.

Käytä tavallista ja luonnollista puhekieltä, sillä kirjoitettua kieltä on vaikea ymmärtää puhuttuna.

laaja □ iso, suuri
tavoite □ me haluamme
vinkki □ idea sinulle

6

Puhu rauhallisella ja luonnollisella tavalla.

Rauhallinen puherytmi antaa puhekumppanillesi riittävästi aikaa ymmärtää ja reagoida puheeseesi. Älä kuitenkaan puhu liian hitaasti tai luonnottomasti artikuloiden.

7

Kysy, saatko korjata.

Puhekumppanisi saattaa toivoa, että korjaisit hänen kielivirheitään, mutta joskus se voi myös ärsyttää. Kysy suoraan, mitä puhekumppanisi toivoo.

8

Kysy, jos et ymmärrä.

Kysy ystävällisesti mutta suoraan, jos et saa selvää puhekumppanisi puheesta tai jos olet epävarma, oletko ymmärtänyt oikein.

9

Korjaa väärinymmärrys.

Väärinymmärrykset ovat tavallisia kielen oppimisen alkuvaiheessa. Korjaa väärinymmärrykset tahdikkaasti, mutta suoraan.

10

Piirrä, kirjoita, esitä.

Käytä puheesi tukena kaikkia mahdollisia muita keinoja. Voit kirjoittaa vaikeita sanoja paperille, piirtää asioita tai esittää, mitä tarkoitat.

Ammattialan kieli ja sanasto – puhekielen ilmaisu?

toimintaterapeutti = tote puheterapeutti = pute

potilastapaus = keissi gynekologi = gyne

rintaliivit = rintsikat lääkäri = lekuri

fysioterapeutti = fyssari sosiaalityöntekijä = sossu

Selkosilta:

<https://sites.google.com/site/selkosiltavakk/muu-selkokielineen-materiaali/puhdistuspalvelu>

Miten siis tulla ymmärretyksi?

Puhutulle kielelle on tyypillistä, että siinä on keskenjääviä lauseita, taukoja ja kieliopillisesti jopa virheellisiä ilmauksia. Kun puhetta näkee paperille litteroituna, se näyttää sekavalta.

Siitä huolimatta **puhekielen** rakenteet ovat muotoutuneet sellaisiksi, että keskustelussa niitä on helppo ymmärtää. Ihmisen korva on tottunut puhekieleen. Sen sijaan **kirjakieli** puhuttuna (=yleiskieli) tuottaa usein keskustelijoille vaikeuksia.

Vokaaliyhtymästä pitkä vokaali: (ea→ee, oa→oo...)

- Nominatiivi:

oikea oikee

ylpeä ylpee

makea makee

nopea nopee

nopeasti → nopeesti (→ nopee)

- ota-, uta- ja etä-loppuiset verbit:

siivoan siivoon

haluatte haluutte

kiipeät kiipeet

Vokaalit ja konsonantit katoavat:

- i-loppuinen diftongi toisessa tavussa:

valkoinen valkonen

punainen punanen

iloinen ilonen

- n ja t sanan lopussa:

iloinen ilone

puhelin puheli

väsynyt väsiny

kuollut kuollu

Tehtävä

Ohjeistakaa vasta-alkaja tekemään jokin yksinkertainen asia!

Miten siis *oikeasti* sanoisitte asian?

Esim.

Yleensä meillä on nuo luokat ollu tapana varata ite. Siihen tarvii tunnukset, jotka saa it-vastaavalta, se on paikalla yheksästä kahteentoista ma-to, pe sit iltapäivästä. Tarvittaessa voit tietty pyytää apua vaksiltakin, niillä on yleensä ollu joitain väliaikasia tunnuksia.

Voit varata luokan itse. Tarvitset tunnukset, ja ne saa Juhalta. Tiedätkö Juhan?

Juha on paikalla klo 9–12 joka päivä. Perjantaina vasta iltapäivällä.

Vahtimestari voi auttaa myös.

Korostaminen

- Eleet, ilmeet, käsimerkit, liioittelu
- Esimerkit, laajasta yksityiskohtaisempaan:

Missä päin asut? Missä kaupungissa asut? Asutko Helsingissä vai Vantaalla?

Mitä tykkäät tehdä vapaa-aikanasi? Luetko vai käveletkö ulkona?

- Toisto!
- Rytmitys ja intonaatio

Miten viestiä teksteissä selkokielellä?

Esimerkki: <http://www.satshp.fi/potilaille/potilasturvallisuus/Sivut/default.aspx>

Läheiset ovat tervetulleita sairaalaan. Toivomme kuitenkin, että läheiset vierailevat sairaalassa vierailuaikoina. Hoitohenkilökunnan kanssa voi myös sopia vierailuajasta erikseen.

Ethän vieraile sairaalassa, jos sinulla on nuha, yskä tai muu tarttuva tauti. Tarttuva tauti voi olla haitaksi potilaille.

Voit tuoda potilaalle tuliaisia. Ethän kuitenkaan tuo tuoksuvia kukkia osastolle. Osa ihmisistä on allergisia kukille ja niistä lähtevälle tuoksulle.

Rakenteet

Lauseenvastikkeet:

Aamuisin ajaessani kuuntelen yleensä radiota. Hän kertoi tulleensa eilen aikaisemmin.

Otamme uusia asiakkaita harkiten. Ville kertoi Johannan valmistelevan listaa.

Partisiipit:

lähetettävä, lähetetty, lähettämä, lähtevä, lähtenyt

Passiivi:

Täällä ei saa polttaa. Asia hoidetaan pian. Asia hoituu!

Intransitiivi ja transitiiviverbit:

Sähkökatkos aiheutti vikoja moneen laitteeseen.

Vika aiheutui sähkökatkoksesta. (aiheuttaa – aiheutua)

Asia hoidetaan pian. Asia hoituu! (hoitaa – hoitua)

Sanasto

- vuorovaikutus, oma-aloitteisuus, yhdistelmäpalvelut, ryhmäperhepäiväkot, toimenkuva, lähtökohta
- yhteiskunta, hallitus, kansalaisopisto, päihteet
- toimintasuunnitelma, järjestelmävastaava, työsuojeluvaltuutettu, erityisruokavaliokoontilomake

mutta:

- oleskelulupa, kotouttamissuunnitelma, huoltoyhtiö, arviointikeskustelu, lastenvalvoja

Miten kirjoittaisit helpommin?

TIEDOTE

10.5.2016

POLKUPYÖRIEN MERKITSEMINEN

KÄYTÖSSÄ OLEVAT POLKUPYÖRÄT ON MERKITTÄVÄ NIMELLÄ JA ASUNNON NUMEROLLA 31.5. MENNESSÄ. TÄMÄN JÄLKEEN MERKKAAMATTOMAT POLKUPYÖRÄT TOIMITETAAN KIERRÄTYKSEEN.

Ole hyvä ja
sammuta
valot
poistuessasi!

TOIMINTAOHJE TULIPALOTILANTEESSA

Jos tulipalo syttyy tilassa, jossa itse olet, toimi seuraavasti tai jaa seuraavat tehtävät auttajia ollessa useita

1. Pelasta välittömässä vaarassa olevat (varauloskäynti, EI HISSIIN!)

2. Sulje ovet ja ikkunat, estääksesi savun ja palon leviämistä
3. Hälytä palokunta soittamalla turvallisesta paikasta numeroon 112
4. Sammuta, jos palo on pieni eikä savua vielä ole

5. Varoita niitä, jotka eivät ole välittömässä vaarassa
6. Opasta tai järjestä opastus ja esteetön pääsy pelastusyksikölle kohteeseen sekä kerro välittömästi pelastusviranomaiselle onko ihmisiä vaarassa ja jo suoritettut toimenpiteet
7. Varmista, että kaikki ovat päässeet kokoontumispaikalle, joka on opiston edusta tai huonolla säällä Markkinointi-instituutin ala-aula (Töölöntullinkatu 6)

MITÄ TEHDÄ, JOS TULIPALO SYTTYY:

Tee näin ja pyydä apua.

1. **Ole rauhassa** ja hengitä.
2. **Pelasta** vaarassa olevat ja varoita muita.
3. **Sammuta**, jos palo on pieni eikä savua ole paljon.

4. **Sulje** ovet ja ikkunat.
5. **Soita 112**
6. **Poistu EXIT**, jos savua ei näy. **Ei hissiin.**

Tehtävä

Miettikää, mitä sanoja voi jättää pois, mitä täytyy selittää enemmän.

Miettikää sanavalintoja, lauserakenteita ja sitä, mikä on kaikkein tärkeintä.

Lähteitä, luettavaa, tutustuttavaa

Selkokeskus

<https://selkokeskus.fi/>

<https://www.ll-center.fi/svenska/start/>

Mitä selkokieli on?

<https://www.youtube.com/watch?v=wRs5D0w9Dik>

Selkosanomat

<https://selkosanomat.fi/>

Selkouutiset

<https://yle.fi/uutiset/osasto/selkouutiset/>

Selkokirjaesite

<http://selkokeskus.fi/selkokirjallisuus/selkokirjat/selkokirjaesite-2016-2017/>

Kotisuomessa.fi

<https://kotisuomessa.fi/web/site-155213/state-jurdkmbrei/front-page>

Suomi taskussa <http://suomitaskussa.eu/>

Yle Oppiminen - Asiointisuomea

<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/12/15/asiointisuomea>

Quizlet <https://quizlet.com/subject/suomi/>

Kahoot <https://kahoot.it/>

Puhutaan suomea -verkkolehti

<https://www.puhutaan-suomea.net/>

Uusi kielemme – Finnish for busy people (myös espanjaksi!)

<http://www.uusikielemme.fi/vocabulary.html>